

Po složení maturitní zkoušky odjel Emil do Prahy a zapsal se na medicínu. Chtěl být lékařem jako jeho otec.

Byla to těžká doba. Studium stálo mnoho peněz: kromě výdajů za bydlení, jídlo a oblečení musel Emil platit školné, učební materiály a poplatky za složené zkoušky.

Otec Holub pomáhal: opisoval potřebné texty.

Obyčejně trávím půl dne návštěvou nemocných, vstával jsem proto ve čtyři hodiny ráno a musel jsem do noci psát. Studuj jen řádně, Emile, vždyť to děláš hlavně pro sebe a nám tím děláš radost... napsal mu otec.

A Emil se snažil. Zvykl si na tvrdý režim. O prázdninách také nezahálel, sbíral přírodniny, lovil drobnou zvěř.

Přes jedno rameno pušku a honební tašku, na druhém prach, u tašky připnuté velké kladivo, v pravé ruce mohutnou škatuli a za mnou pes, tahající motyku – to je můj obrázek... napsal.

Pes ho následoval věrně. Kdo by uvěřil, že jednou půjde v Emilových stopách lev?!

2.

V roce 1872 Emil dokončil studium. Stal se tedy lékařem, ale ve volném čase se dál věnoval archeologii.

Za svůj první cíl jsem si zvolil oblast středohoří, krásnou a stejně tak bohatou na starožitnosti a ságy...

Emil si založil opravdový cestovní deník – psal, kreslil. Během dvou let shromáždil kolem sedmi set archeologických předmětů.

A byl přijat jako člen do archeologického sboru – s tím, že si *dobyl velkých zásluh.*

Hledat a objevovat nové věci. Poznávat. Nalézat něco, co jiní neocenili – to bylo jeho heslo. Našel hodně věcí. A v době studií našel i lásku.

Bertě bylo šestnáct let, když ji poznal. Byla krásná, její tvář se objevila na jednom z obrazů malíře Lauffera. Ale byla i pracovitá, trpělivá. Její otec, optik a brusič drahých kamenů, ji vychovával přísně, doma musela dělat všechny potřebné práce.

Berta propadla Emilovu nadšení pro výzkumy. Skladovala ve svém pokoji preparáty naložené v lihu.

Nosil z nemocnice lidské vnitřnosti, vysvětloval mi, jak je nejdříve musí lihem omýti, do jakých roztoků je dáti, aby zůstaly i barvy zachovány, zapsala si do deníku.

Poznamenala si také, že Emil je spíš samotář, že je posedlý svou prací a zájmy. Byla mladá, chtěla chodit do společnosti. Ale pro Emila byly zábavy ztrátou času.

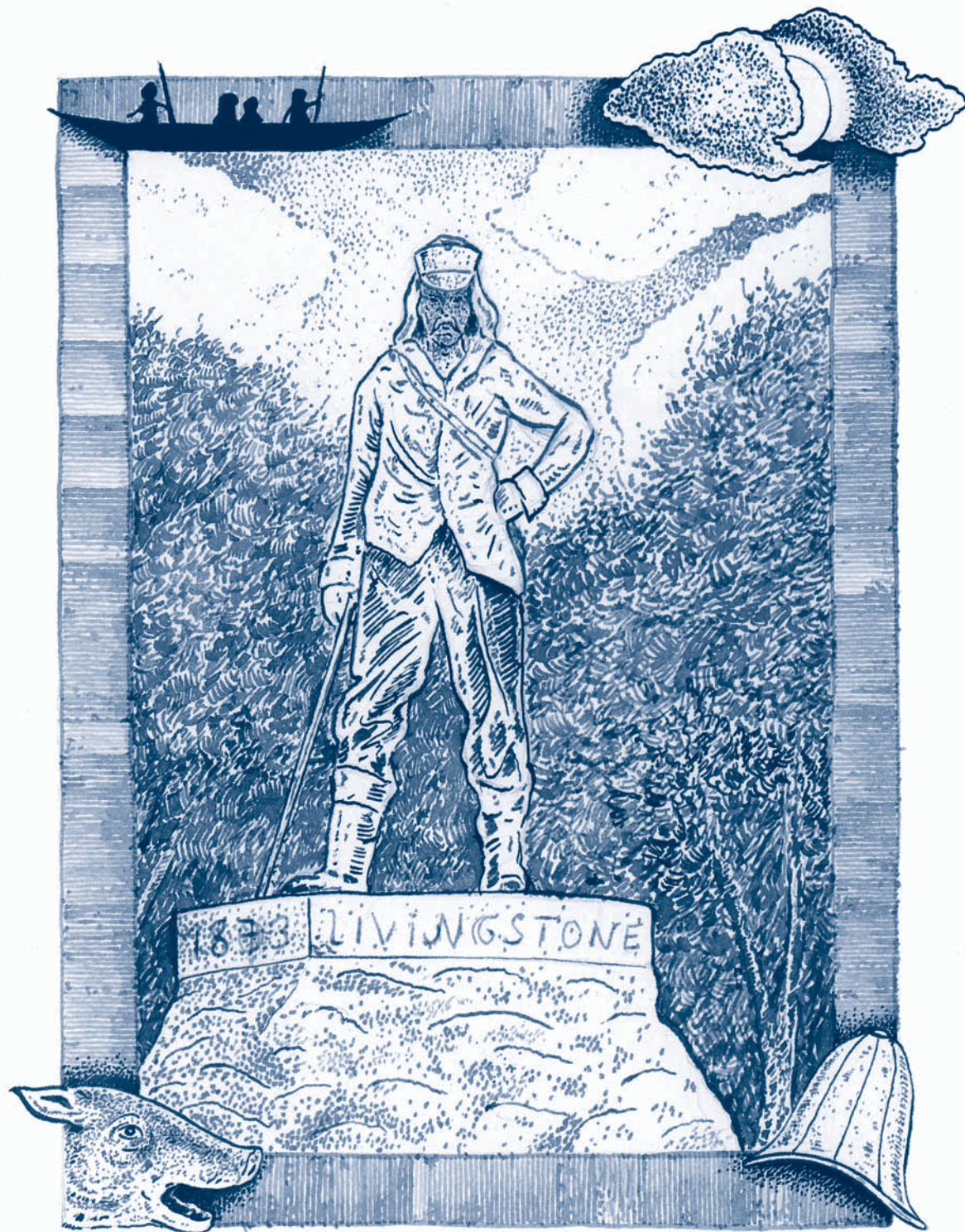
Jako děvče jsem nepoznala tančení, bály, věnečky. Seděla jsem doma a preparovala s Milčou – tak jsem mu říkala. Upravovala jsem jeho sbírky... Já taky nikam nejdu, říkal mi.

Když nebyli spolu, psal Emil Bertě každý den. A posílal nejen dopisy, skládal i básně.

*Když se musím rozloučit
Dám slib Ti v rozloučení
Bez Tebe že mi ve světě
Jiného blaha není.*

Když Emil skončil studium medicíny, bylo Bertě necelých dvacet let. Těšila se na svatbu. Ale Emil se rozhodl: pojede do Afriky!

Berta neprotestovala. Možná i proto, že se s Emilem tajně zasnoubili.

Pan farář nám svázal ruce, prohlásil nás za snoubence bez manželských práv a požehnal nám. Svědky nám byli dva kostelníci. Měla jsem klobouček s modrým závojem, aby mi nebylo do tváře vidět. Doma jsem ovšem nic neřekla...

Ani Emilovi rodiče se o tajném zasnoubení nedověděli. Zato o chystané cestě jim Emil napsal.

Africký cestovatel a lékař, doktor Livingstone, se stal mým vzorem. Už ve třinácti letech jsem četl jeho cestopis a silně na mě zapůsobil...

Emil se rozhodl jet do Afriky na dva roky. Ale proč vlastně?

Nemáme mužů, kteří věnují svou péči a sílu výzkumům neznámých krajín afrických, jak se o to již Angličané, Francouzi a Němci s velmi skvělými výsledky pokusili, napsal.

Chtěl působit na mládež, chtěl získat etnografické a přírodovědecké sbírky. Ale chtěl také nalézt půdu, na které by zchudlé a pracovité rodiny mých krajanů k svému prospěchu a k užitku domorodců v afrických končinách se mohly usaditi.

Velké cíle!

3.

Anglicky moc neuměl. Holandsky vůbec ne. Byl to hazard vypravit se do zemí, kde se nedomluví... Vojta Náprstek, který žil léta v Americe a v Praze vybudoval knihovnu, věnoval Emilovi holandsko-německý slovník. Aspoň to!

Přípravy na cestu probíhaly ve spěchu. Soused Bertiných rodičů Emila udal na četnické stanici: vozí do optikova bytu zbraně, možná chystá atentát na některého politika! Četníci mladíka zatkli. Musel sepsat výpověď o svém počínání.

Napsal do protokolu: *Zamýšlím podniknout výzkumnou cestu do Kapské země a neprobádaných zemí. K tomu účelu mám zbrojní pas na dvě zbraně. Nakoupil jsem těž kule do kulovnice... Mám i doporučující dopis pro obchodníka Michaelise.*

Byl propuštěn. Tak mohly přípravy pokračovat. Emil se vydával do Afriky jako soukromá osoba, peněz měl málo. Přispěl mu Vojta Náprstek a hlavně obětavý otec. Ten se musel kvůli synově cestě zadlužit...

18. května 1872 šla Berta s Emilem na nádraží.

Kdybyste viděli, jak chudák odjížděl. Měl malinký ruční kufřík, v něm prádlo, brejle a laciné korálky a nepravé šperky pro černochoy, vzpomínala po čase.

Emil jel přes Německo do Holandska, odtamtud do Anglie. Byla to únavná cesta a na Emila náhle dolehl smutek. Myslel na domov, na rodiče, na Bertu.

Otec mu napsal: *Těmto trudným a tě seslabujícím myšlenkám se nesmíš tak velice oddávat, nebo by tě konečně onemocnit a celý tvůj plán cestování zničit mohly...*

V Londýně si Emil doplnil vybavení: chtěl koupit nepromokavé přikrývky a stan, ale cena byla příliš vysoká. Pořídil si tedy jen rybářský prut a líh pro své preparáty.

25. května vyplul na parníku Briton do Jižní Afriky. Briton tyto cesty podnikal již deset let. Poháněl ho parní stroj, ale měl i plachty. Převážoval až 120 cestujících.

Na první třídu Holub peníze neměl. Jeho kajuta druhé třídy sousedila s prostorem, kde umístili dobytek, určený na maso. Porážky probíhaly během plavby...

V kajutě se nacházely čtyři palandy, které Emil nazval šuplaty. Byl vysoký, špatně se mu na ně lezlo. Pohodlí žádné!

Mohlo by se ještě spát, kdyby nebyla poduška tak tvrdá a kdyby příkrývky bylo, dále kdyby člověk neslýchal pořáde to hučení parního stroje, dále kdyby námořníci nahoře několikrát nesundávali a nenatahovali plachty. Je to dobře slyšet, neb kabiny jsou nahoře otevřené.

Jediná zastávka během cesty byla na Madeiře. Emil nadšeně kreslil památky města, okouzila ho hlavně katedrála.

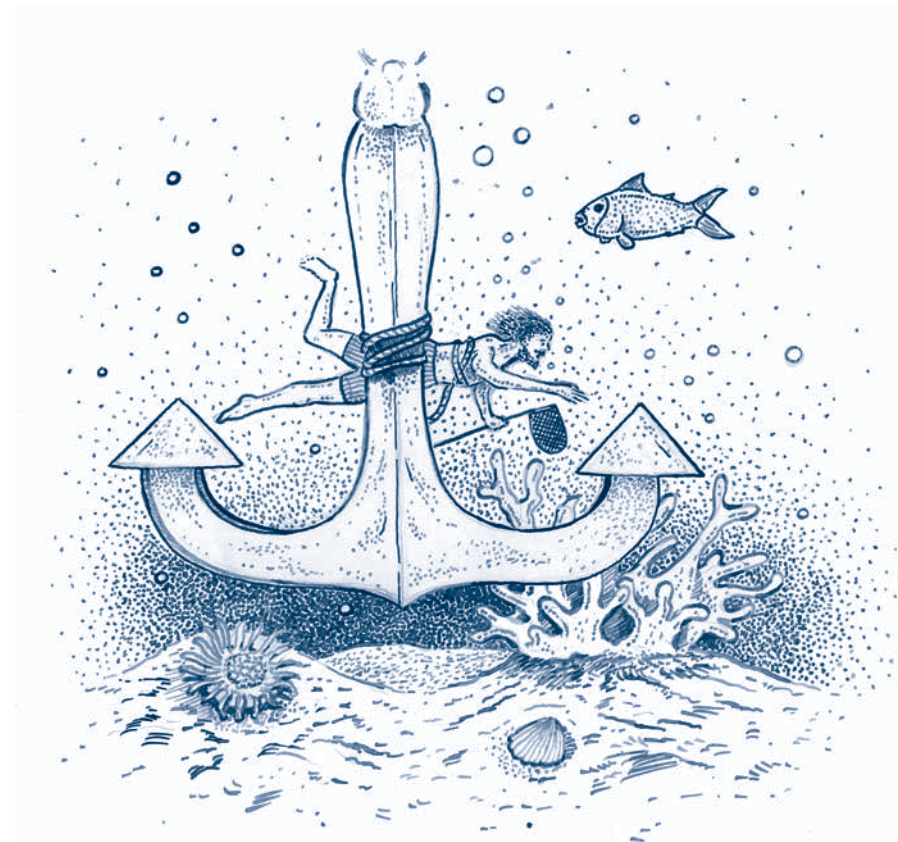
Když opět vypluli, bylo po klidné plavbě. Mořská nemoc zasáhla většinu cestujících. Ale nejhorší bylo, že se začala kazit pitná voda. Mnoho lidí onemocnělo úplavicí. Emil také. Několik dní trpěl průjmami, nemohl jíst, měl horečku.

Můj stav byl hrozný. Již sláb a nyní takovou nemoc? Bez prostředků, bez pomoci tu zanechám...

Ležel na zemi kajuty. Zle, bylo mu zle. Nakonec se začal sám léčit.

Koupil jsem dva banány a dvě vejce, dobré červené víno. Lehl, sedl, zabalil se, lil si na hlavu vodu, máčel celou noc ruce v lavoru, by vody nemusel pít a ne moc vína, modlil se vroucně k nevyššímu...

Emil zeslábl, obával se o život - ale nakonec se uzdravil. Netušil, že ho během plavby čekají ještě horší zážitky...

4.

Dne 12. června 1872 přeplul parník Briton rovník. Počasí se zhoršilo, vítr nebyl příznivý a plachty nemohli použít, takže se cesta protahovala.

Došlo k bouři... a Emil málem přišel o život. Velká vlna zaplavila palubu, na které stál - a porazila ho. Tak tak vyvázl.

Chytil jsem se pevně proražené podlahy, a sotva jsem se zachytil, již tu vlna... zapsal si později.

Plavba trvala 37 dní. Během ní Emil lovil mořské živočichy. Dokonce se nechával přivázat ke kotvě, aby k nim měl

blíž! Úlovky nakládal do lihu. Exponáty se ale v nekvalitním lihu často kazily, baňky se rozbíjely. Cestující si stěžovali: „Takový zápach v kajutě nesneseme!“

Mnoho vzorků tedy Emil neshromáždil. Pak loď přistála v Kapském městě.

Bylo to podivání, až srdce tlouklo, na ty divné postavy a obličej. Tu černý, tu hnědý, tu žlutý, tu, že nevíš, jakou barvu mu přiřkneš... zapsal si Emil do deníku.

V Kapském městě Briton kotvil dva dny. A po třech dnech dorazil do Port Elisabeth. To byl cíl Emilovy cesty. Během plavby si všechno rozmyslel:

Do hotelu nejtít, nýbrž světničku si najmout, by to méně vysoko přišlo, a tu hledět co lékař působit... Hledět si vydělat na cestu do Démantských polí. Stravovat se budu sám, tak mně to vysoko nepřijde...

Musel vydělávat, musel šetřit. Zařídil si ve městě lékařskou praxi. Získal tak nové známosti i přátele. Ale peněz bylo pořád málo, proto se rozhodl *odcestovat osobní károu do Fauresmithu.*

Doufal, že tam se jeho situace zlepší a on bude moci odjet do Diamantových polí. Ale opak byl pravdou: v malém městečku už jeden lékař byl, o dalšího nestáli. Emil si nakonec musel půjčit peníze, aby měl vůbec na jídlo.

Naštěstí se ho ujal obchodník Michaelis – ten, pro kterého měl Emil doporučující dopis z Prahy. S ním odjel do Diamantových polí. A vyděsil se:

Tísňivým dojmem na mě působila zasmušilá krajina... Vzduch byl prachem obtěžkaný... pokud to dovozoval, spatřoval jsem prosté okrouhlé stany, stanové domy a sklady obchodní.